

Nr 43.

Ankom till riksdagens kansli den 7 juni 1940 kl. 5 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående underlättande av hjälpsändningar till krigsfångar och vissa andra krigsoffer.

I en den 24 maj 1940 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 291, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med av föredragande departementschefen förordade grunder, meddela bestämmelser till underlättande av hjälpsändningar till krigsfångar och vissa andra krigsoffer.

Vid behandlingen av propositionen har utskottet anlitat byråchefen i generaltullstyrelsen E. Sandquist såsom sakkunnig.

Det nu rådande krigstillståndet har icke blott för de krigförande utan även för de neutrala länderna aktualiserat frågan om behandlingen av försändelser till krigsfångar och vissa andra kategorier av krigsoffer. Genom biträdande av konventionen i Haag den 18 oktober 1907 angående lagar och bruk i lantkrig (S. F. S. 1910: 153) samt konventionen i Genève den 27 juli 1929 angående krigsfångars behandling (S. Ö. 1931: 28) har Sverige iklätt sig vissa förpliktelser på ifrågavarande område. Enligt dessa överenskommelser gäller bland annat, att krigsfångar skola äga rätt att mottaga till dem adresserade postpaket, innehållande livsmedel och andra för deras underhåll eller beklädnad avsedda varor, ävensom att för fångarna avsedda gåvor eller understöd in natura skola vara befriade från samtliga införsel- och andra avgifter.

I anslutning till Haagkonventionen ha för Sveriges vidkommande redan meddelats vissa bestämmelser om frihet från tull och andra avgifter för försändelser till krigsfångar. Med bifall till en av Kungl. Maj:t avlåten proposition i ämnet, nr 181, bemyndigade 1916 års riksdag Kungl. Maj:t att beträffande gåvor och understöd in natura, avsedda för krigsfångar, meddela befrielse från alla tull- och andra avgifter, som utginge enligt av riksdagen prövade grunder, eller, därest dylika avgifter för sådant gods redan erlagts, restituera desamma. I brev till generaltullstyrelsen den 31 december 1918 föreskrev Kungl. Maj:t sedermera, bland annat, att till riket inkomna eller inkommande varor, beträffande vilka av åtföljande handlingar

eller eljest tydligt framginge, att de redan vid införseltillfället varit eller vore avsedda såsom gåvor eller understöd åt här i riket internerade krigsfångar, finge tills vidare från tullverket utlämnas utan erläggande av å varorna eljest belöpande tull- och andra i allmänna författningar föreskrivna avgifter, under förutsättning dock, i den mån varorna vore av det slag, att de icke finge till riket införas av andra än vissa personer eller samfälligheter, att varorna vore adresserade till eller överlätes på, beträffande tobaksvaror aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet men eljest envar till dylik införsel sålunda behörig.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 2 mars 1940 dagtecknad skrift har *överstyrelsen för Svenska röda korset*, såvitt nu är i fråga, hemställt om vidtagande av åtgärder i syfte att jämväl andra kategorier av krigsoffer än de, som avses i förutnämnda konventioner, måtte få åtnjuta här ifrågakarande förmåner, nämligen *sårade och sjuka på militärsjukhus, internerade civilpersoner, som utan att vara internerade underkastats långt gående inskränkningar i den personliga friheten, samt civila flyktingar*.

I ärendet ha utlåtanden avgivits av kommerskollegium och generaltullstyrelsen gemensamt samt av medicinalstyrelsen, kontrollstyrelsen och styrelsen för aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet.

Beträffande innehållet i nämnda yttranden tillåter sig utskottet hänvisa till den i propositionen lämnade redogörelsen å sid. 3—9.

Föredragande departementschefen har i sitt yttrande till statsrådsprotokollet anfört följande.

»Såsom framgår av den lämnade redogörelsen, finnas redan nu vissa bestämmelser meddelade i fråga om befrielse från tull och andra avgifter för hjälpsändningar till krigsoffer. Sedan 1916 års riksdag på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning bemyndigat Kungl. Maj:t att, vad beträffar för krigsfångar avsedda gåvor och understöd in natura, medgiva befrielse från alla tull- och andra avgifter, som utgå enligt av riksdagen prövade grunder, har Kungl. Maj:t genom det förut omförmälda brevet till generaltullstyrelsen den 31 december 1918 meddelat generella bestämmelser i detta ämne. Enligt dessa bestämmelser åtnjutes frihet från tull och andra av tullverket uppburna avgifter för varor, vilka äro avsedda såsom gåvor eller understöd åt här i riket internerade krigsfångar, varmed i detta sammanhang torde avses icke blott krigsfångar i egentlig mening utan även andra internerade militärer.

I föreliggande framställning har överstyrelsen för Svenska röda korset hemställt, att de för krigsfångar och internerade militärer sålunda medgivna förmånerna måtte få åtnjutas jämväl av vissa andra kategorier av krigsoffer, nämligen *sårade och sjuka å militärsjukhus, internerade civilpersoner, civila personer, som utan att vara internerade underkastats långt gående inskränkningar i den personliga friheten, ävensom civila flyktingar*. Beträffande de båda sistnämnda kategorierna har överstyrelsen emellertid, med hänsyn till svårigheterna att vid införseln utöva kontroll över att förmånen endast kommer de verkligt hjälpbehövande inom dessa icke bestämt avgrän-

sade kategorier till godo, ifrågasatt sådan avgiftsbefrielse endast för kollektiva hjälpsändningar, som inkomma till Svenska röda korset eller annan därmed jämförlig organisation för att fördelas genom dess försorg.

Någon på internationella överenskommelser grundad förpliktelse att utsträcka här ifrågavarande förmåner på sätt i överstyrelsens framställning ifrågasatts föreligger icke. Klart är emellertid, att i stort sett samma skäl som föranlett beviljandet av dessa förmåner åt krigsfångar och internerade militärer kunna åberopas jämväl i fråga om vissa andra av kriget drabbade personer. Framför allt gäller detta beträffande sårade och sjuka å militär-sjukhus — i den mån dessa icke äro hänförliga till krigsfångar eller internerade militärer — samt internerade civilpersoner. Men även såvitt angår övriga i framställningen berörda kategorier av krigsoffer tala starka humanitära skäl för beredande av vissa lättnader i här ifrågavarande avseende. Ett tillmötesgående av framställningen synes icke behöva framkalla några betänkligheter vare sig ur statsfinansiell synpunkt eller av hänsyn till det inhemska näringslivets intressen. Jag förutsätter härvid, att förmånerna endast komma personer av främmande nationalitet till godo liksom även att lättnaderna för icke internerade civilpersoner och civila flyktingar, på sätt överstyrelsen föreslagit, begränsas till att avse allenast kollektiva hjälpsändningar. Å andra sidan bör avgiftsbefrielsen i samtliga fall kunna omfatta icke blott tull och avgifter, som uppbäras i samband med tullen, utan överhuvud taget alla i allmänna författningar föreskrivna skatter och andra avgifter. I fråga om försändelser till enskilda personer bör till förhindrande av ett obehörigt utnyttjande av avgiftsbefrielsen föreskrivas, att denna får åtnjutas endast i den mån varorna prövas icke överstiga mottagarens personliga behov. Såsom kommerskollegium och generaltullstyrelsen framhållit, torde ett sådant stadgande icke stå i strid med bestämmelserna i gällande internationella överenskommelser angående krigsfångars behandling.

Beträffande åtskilliga slag av varor gäller, att de få införas till riket endast av vissa mottagare eller under vissa särskilda villkor. I anslutning här till har i Kungl. Maj:ts förutnämnda brev till generaltullstyrelsen rörande gåvor och understöd till krigsfångar och internerade militärer föreskrivits, att varor, som få införas endast av vissa personer eller samfälligheter, få utlämnas från tullverket allenast under förutsättning att de äro adresserade till eller överlätas på, beträffande tobaksvaror aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet men eljest envar till dylik införsel behörig. Från importrestriktioner av angivna innebörd ha emellertid i vissa fall undantagits varor, som medföras av resande för eget behov, och överstyrelsen har nu ifrågasatt, huruvida icke dessa undantagsbestämmelser kunde göras tillämpliga jämväl å försändelser av här ifrågavarande slag, adresserade till enskilda personer.

Mot en sådan lättnad synes i princip icke vara något att erinra. Dock torde till förhindrande av missbruk vissa begränsningar i förmånen böra stadgas. De varuslag, som härvidlag främst komma i betraktande, äro spritdrycker, vin och exportöl samt tobaksvaror. I fråga om de tre förstnämnda varuslagen gäller, att resande får för eget behov medföra högst $\frac{1}{3}$ liter spritdrycker, 1 liter vin och 1 liter exportöl. För spritdrycker och vin skall därvid erläggas stadgad tull, varemot frågan om tullbeskattningen av importtillåten kvantitet exportöl i varje särskilt fall avgöres med ledning av 5 § c) tulltaxeförordningen, enligt vilket stadgande resande åtnjuta tullfrihet för förnödenheter i den mån de icke överstiga behovet under resan. Tobaksvaror få av resande införas för eget bruk, varvid tullfrihet åtnjutes för en myckenhet ej överstigande 50 gram. För överskjutande kvantitet skall däremot erläggas tull. I den mån medgivande nu lämnas krigsfångar och andra i framställningen avsedda personer att införa varor, som äro underkastade

importrestriktioner av angivna innebörd, bör importen få ske tullfritt. För att säkerställa en i kvantitativt hänseende lämplig avgränsning av förmånen synes böra gälla — förutom att varorna äro avsedda för vederbörandes eget behov — att den för resande tillåtna kvantiteten som regel får införas endast en gång i månaden. I fråga om tobaksvaror torde kvantiteten lämpligen kunna fastställas till högst 200 gram i månaden. Vidare synes förmånen böra få åtnjutas endast av krigsfångar, internerade militärer, sårade och sjuka å militärsjukhus ävensom internerade civilpersoner. Tillräckliga skäl att utsträcka förmånen även till övervakade civilpersoner och civila flyktingar synas icke föreligga, vartill kommer att det för dessa kategoriers vidkommande knappast skulle kunna kontrolleras, att varorna stanna hos dem de äro avsedda för. Om medgivandet förknippas med nu förordade begränsningar, synas några betänkligheter icke behöva föreligga mot att importen får ske direkt utan anlitan av de mellanhänder, som avses i 1918 års brev.

På skäl, som anförts av medicinalstyrelsen, torde i detta sammanhang icke böra göras någon rubbning i gällande föreskrifter beträffande införsel av apoteksvaror och gifter.

Vad därefter angår formen för meddelande av de nya bestämmelserna synes med hänsyn till deras speciella karaktär icke lämpligt, att de inarbetas i tulltaxeförordningen och övriga författningar på hithörande område. I stället torde hos riksdagen böra inhämtas bemyndigande för Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående förordade grunder, meddela erforderliga föreskrifter i ämnet.

Jag anser mig slutligen böra framhålla, att Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1917 efter riksdagens hörande förordnat, att med postförskott ej belagda brevpост- och paketförsändelser samt postanvisningar från eller till krigsfångar eller här i riket upptaget och internerat krigsfolk ävensom sådana försändelser av nu angivna slag, som beträffande krigsfångar eller internerat krigsfolk avsändas eller mottagas av någon till dessas tjänst upprättad svensk upplysningsbyrå, skola i den inrikes posttjänsten vara befriade från postavgifter av vad slag det vara må. I förenämnda skrift har överstyrelsen för Svenska röda korset hemställt, att omförmälda föreskrifter måtte utsträckas att gälla jämväl sårade och sjuka å militärsjukhus samt internerade civilpersoner. Generalpoststyrelsen, som den 12 mars 1940 avgivit utlåtande i ärendet, har på anförda skäl tillstyrkt, att den ifrågasatta avgiftsfriheten måtte beviljas endast till förmån för i Sverige internerade civilpersoner eller till dessas tjänst stående svensk organisation. Därest ej riksdagen har något att däremot erinra, har chefen för kommunikationsdepartementet enligt vad jag inhämtat för avsikt att för Kungl. Maj:t framlägga förslag till erforderliga föreskrifter i ämnet i huvudsaklig överensstämmelse med generalpoststyrelsens hemställan.»

Utskottet.

Såsom av propositionen framgår innebära de i densamma föreslagna åtgärderna, att endast sådana varor, som införas till riket och som äro avsedda för i propositionen omförmälda krigsfångar och vissa andra krigsoffer, skola vara fria från tull- och andra avgifter. Med hänsyn till vad departementschefen anfört, anser sig utskottet böra tillstyrka bifall till propositionen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 291.

Stockholm den 7 juni 1940.

På bevillningsutskottets vägnar:

IVAR ANDERSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar *Johan Bårg, Viktor Larsson, Wahlmark, Sköldén, Sjödahl, Elon Andersson, Velande, Gustaf Björkman*, Robert Berg* och *Sylwan*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Norrköping, *Lövgren, Björklund*, Olsson* i Gävle, *Andersson* i Dunker, *Ericson* i Boxholm, *Sandberg, Werner* i Hultsfred, *Hagberg* i Malmö* och *Andersson* i Vigelsbo*.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.